

umb

UNIVERZITA
MATEJA BELA

V BANSKEJ BYSTRICI

Ľubica Šebová

**DLHODOBÝ VÝVOJ
FINANČNEJ
SITUÁCIE ODVETVIA
UBYTOVACÍCH
A STRAVOVACÍCH
SLUŽIEB
NA SLOVENSKU**

2017

 ELIANUM

OBSAH

ÚVOD	7
1. TEORETICKÉ VÝCHODISKÁ SKÚMANIA FINANČNEJ SITUÁCIE ODVETVIA UBYTOVACÍCH A STRAVOVACÍCH SLUŽIEB.....	11
1.1. Vymedzenie odvetvia ubytovacích a stravovacích služieb ...	11
1.2. Finančná situácia ako predmet skúmania finančnej analýzy v odvetví ubytovacích a stravovacích služieb	18
1.2.1. Informačné zdroje pre finančnú analýzu.....	25
1.2.2. Finančná analýza ex post	28
Zhrnutie	36
2. ANALÝZA FINANČNEJ SITUÁCIE ODVETVIA UBYTOVACÍCH A STRAVOVACÍCH SLUŽIEB NA SLOVENSKU V ROKOCH 2001 – 2015	39
2.1. Metodika skúmania.....	39
2.2. Charakteristika odvetvia ubytovacích a stravovacích služieb	43
2.3. Finančná analýza a komparácia finančných ukazovateľov odvetvia ubytovacích a stravovacích služieb ..	47
2.3.1. Analýza likvidity.....	50
2.3.2. Analýza aktivity	55
2.3.3. Analýza zadlženosti	63
2.3.4. Analýza rentability	69
Zhrnutie	75
3. MOŽNOSTI ZLEPŠENIA FINANČNEJ SITUÁCIE ODVETVIA UBYTOVACÍCH A STRAVOVACÍCH SLUŽIEB NA SLOVENSKU	79
3.1. Faktory ovplyvňujúce finančnú situáciu odvetvia	79
3.2. Sledovanie a vyhodnocovanie finančnej situácie v podnikoch odvetvia.....	89

3.3. Zameranie ďalšieho skúmania finančnej situácie v podnikoch odvetvia.....	96
Zhrnutie	99
ZÁVER	102
SUMMARY	107
ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY	110
Prílohy	125

CONTENT

INTRODUCTION	7
1. THEORETICAL BASIS OF THE ACCOMMODATION AND FOOD INDUSTRY SECTOR FINANCIAL SITUATION RESEARCH	11
1.1. Accommodation and food industry sector definition	11
1.2. Financial situation as an object of financial analysis research	18
1.2.1. Financial analysis information resources	25
1.2.2. Financial analysis ex post	28
Resume	36
2. ANALYSIS OF THE ACCOMMODATION AND FOOD INDUSTRY SECTOR FINANCIAL SITUATION IN SLOVAKIA DURING THE YEARS 2001 – 2015	39
2.1. Research methodology	39
2.2. Accommodation and food industry sector characteristics ...	43
2.3. Financial analysis and comparison of the financial ratios of the Accommodation and food industry sector	47
2.3.1. Liquidity analysis	50
2.3.2. Asser turnover analysis	55
2.3.3. Financial leverage analysis	63
2.3.4. Profitability analysis	69
Resume	75
3. POSSIBILITIES OF THE IMPROVEMENT OF THE FINANCIAL SITUATION OF ACOMMODATION AND FOOD INDUSTRY SECTOR IN SLOVAKIA	79
3.1. Factors influencing the financial situation of the sector	79
3.2. Monitoring and evaluating of financial situation in the sector's enterprises	89

3.3. Focus on the further research of financial situation in the sector's enterprises.....	96
Resume	99
CONCLUSION	102
SUMMARY	107
Bibliography	110
Annexes	125

ÚVOD

Cestovný ruch je jedným z najvýznamnejších sektorov svetovej ekonomiky 21. storočia. Je sektorom, ktorý na Slovensku priamo v službách (hotely, reštaurácie) zamestnáva v súčasnosti viac ako 111 000 zamestnancov, pričom jeho absorpčná kapacita je niekoľkonásobne vyššia. Jedno pracovné miesto v cestovnom ruchu môže vytvoriť až 2,6 pracovných miest v naviazaných odvetviach hospodárstva. Dnes tvorí cestovný ruch približne 2,6 % HDP Slovenska. Podľa odhadu Európskej komisie má sektor cestovného ruchu potenciál tvoriť až 12 % HDP štátu, a tým výrazne prispieť k rozvoju ekonomiky Slovenska.

Trhové prostredie a úspešný rozvoj ekonomiky Slovenskej republiky si vyžaduje v podnikovej praxi uplatnenie moderného manažmentu podnikov. V záujme slovenských podnikov obstať na domácom a zahraničnom trhu v podmienkach rastúcej konkurencie, rastúcich nárokov na kvalitu, rýchlosť a dynamicky sa vyvíjajúcich trhov je potrebné využívať najnovšie poznatky, metódy a spôsoby podnikového riadenia. O stupni úspešnosti podniku na trhu v nemalej miere rozhoduje intenzita, s akou sa v podniku zavádzajú moderné metódy riadenia, zdokonalené prístupy a metódy analýz, inovované organizačné štruktúry a informačné systémy.

Rovnako ako v iných odvetviach národného hospodárstva, aj v odvetví ubytovacích a stravovacích služieb sa neustále menia podmienky a zvyšuje sa konkurencia na trhu. Hotely poskytujú služby prechodného ubytovania návštevníkom v cestovnom ruchu, ktorými sa uspokojujú potreby citlivé na vplyv vonkajších činiteľov (najmä vývoj politického, ekonomického a prírodného prostredia). V dôsledku zvýšenej citlivosti odvetvia rastie aj naliehavá potreba prispôbiť sa čo najrýchlejšie a najlepšie zmenám okolia a odpovedať na ne aplikovaním vhodných manažérskych techník na zabezpečenie konečného úspechu podniku.

Základnou podmienkou úspechu podniku a jeho existencie na trhu z dlhodobého a krátkodobého hľadiska je napĺňanie vopred stanovených cieľov. Podniky plnia okrem ekonomických aj sociálne

a ekologické ciele. K ekonomickým cieľom každého podniku patrí dosahovanie zisku, dlhodobá schopnosť samofinancovania, návratnosť investovaného kapitálu a zároveň zabezpečenie krátkodobej likvidity. Nedosiahnutie niektorého z cieľov môže ohroziť stabilitu podniku.

Finančná stabilita podnikov cestovného ruchu je významná z hľadiska dlhodobej prosperity a vyplýva z dosahovania a napĺňania krátkodobých cieľov vo všetkých sférach podnikovej činnosti. Finančná stabilita sa prejavuje vo finančnej situácii. Finančná situácia jednotlivých podnikov sa premieta do výslednej finančnej situácie odvetvia. Finančnú situáciu ovplyvňuje sústava vzájomne prepojených činiteľov, či už z oblasti likvidity, aktivity, zadlženosti, rentability alebo trhovej hodnoty. Finančná analýza tak ponúka celú škálu metód, ako hodnotiť finančnú situáciu, pričom vybrané ukazovatele finančnej analýzy sú súčasťou hodnotenia podniku pri získavaní úverov a iných finančných zdrojov na zabezpečenie jeho fungovania. Umožňuje každému zúčastnenému vytvoriť si vlastný úsudok na základe vykazovaných hodnôt. Partneri, zákazníci a ostatné zainteresované subjekty majú možnosť prostredníctvom finančnej analýzy zistiť, či ide o prosperujúci alebo neprosperujúci podnik. Dôležité pritom je, aby podniky vedeli porovnať svoje výsledky s výsledkami podobných podnikov v odvetví. Každý podnik by mal svoju finančnú situáciu neustále sledovať a vyhodnocovať, aby vedel určiť kritické miesta a prijať opatrenia na ich nápravu tak, aby nebola narušená jeho finančná stabilita. Sledovanie a vyhodnocovanie finančnej situácie znamená, že sa podnik snaží dosiahnuť finančnú rovnováhu a byť prosperujúcim podnikom. A ak sa bude viac podnikov zaoberať vyhodnocovaním a zlepšovaním svojej finančnej situácie, budú sa postupne zlepšovať aj hodnoty ukazovateľov v odvetví.

Vedeckým cieľom riešenia je objasniť súčasný stav a vývoj finančnej situácie odvetvia ubytovacích a stravovacích služieb na Slovensku v rokoch 2001 až 2015 a navrhnúť možnosti zlepšenia finančnej situácie odvetvia.

Vedecký cieľ sme následne rozpracovali do čiastkových cieľov. Čiastkovým cieľom je vymedzenie odvetvia ubytovacích a stravovacích služieb (časť 1.1) a určenie východísk skúmania finančnej situácie odvetvia (časť 1.2). Na základe kritického posúdenia

existujúcich metodologických postupov sa snažíme navrhnuť univerzálnu metodológiu skúmania vývoja finančnej situácie odvetvia ubytovacích a stravovacích služieb na Slovensku (časť 2.1). Následne charakterizujeme odvetvie a jeho vývoj v rokoch 2001 až 2015 (časť 2.2). Finančnú situáciu odvetvia skúmame pomocou finančnej analýzy a jej ukazovateľov (časť 2.3). Vychádzame z ukazovateľov, ktoré sa využívajú pri charakteristike jednotlivých odvetví hospodárskych činností – sú to vybrané ukazovatele likvidity, aktivity, zadlženosti a rentability. Snažíme sa brať do úvahy aj údaje o typických podnikoch odvetvia – hoteloch a reštauráciách, a tým poukázať na ich samostatný vývoj. Údaje za odvetvie porovnáваме s údajmi za hotely a reštaurácie a sledujeme vývoj ukazovateľov v rokoch 2001 až 2015.

Riešená problematika je na úrovni makroekonomického prostredia, preto abstrahujeme od primárneho prieskumu, ktorý by bol v našom prípade neefektívny. Hodnotíme podnikateľské subjekty odvetvia, ktoré sú registrované v obchodnom registri a účtujú v systéme podvojného účtovníctva. Výberovým súborom sú podniky s počtom zamestnancov 20 a viac a subjekty s počtom zamestnancov od 0 do 19 s ročnými tržbami za vlastné výkony a tovar od 5 miliónov eur a viac, ktoré patria do odvetvia ubytovacích a stravovacích služieb podľa Štatistickej klasifikácie ekonomických činností. Analýzu finančných ukazovateľov likvidity, aktivity, zadlženosti a rentability uskutočňujeme na základe údajov spracovaných v ročenkách „Stredné hodnoty finančných ukazovateľov ekonomických činností v Slovenskej republike“ za jednotlivé roky. Zdrojom údajov sú aj informácie poskytnuté Štatistickým úradom Slovenskej republiky. Na základe hodnotenia ukazovateľov finančnej analýzy a hodnotenia odvetvia ubytovacích a stravovacích služieb uvádzame možnosti zlepšenia finančnej situácie odvetvia a podnikov v ňom pôsobiacich. Určujeme silné, slabé stránky a vymedzujeme faktory ovplyvňujúce finančnú situáciu odvetvia (časť 3.1). Následne uvádzame odporúčania pre podniky patriace do odvetvia, ako čo najlepšie sledovať a vyhodnocovať svoju finančnú situáciu (časť 3.2). V závere navrhujeme zameranie ďalšieho skúmania finančnej situácie odvetvia ubytovacích a stravovacích služieb na Slovensku (časť 3.3).

Tematika monografie nadväzuje na projekt UGA „Predpoklady zlepšenia podmienok podnikania v cestovnom ruchu v SR“, ktorý sa riešil na Katedre cestovného ruchu a spoločného stravovania Ekonomickej fakulty Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici v roku 2013 a v súčasnosti nadväzuje na vedecký projekt VEGA 1/0810/13 „Predpoklady uplatnenia koncepcie spoločensky zodpovedného správania v cestovnom ruchu“ (2013 – 2015).

Publikácia je určená vedeckým pracovníkom a učiteľom ekonomicky orientovaného štúdia cestovného ruchu, inštitúciám cestovného ruchu na národnej, regionálnej a miestnej úrovni, ako aj podnikateľským subjektom podnikajúcim v odvetví ubytovacích a stravovacích služieb, manažérom hotelov a reštaurácií, ktorí majú záujem o sledovanie, porovnávanie a neustále zdokonaľovanie nástrojov poznania a zlepšenia svojej finančnej situácie.

1. TEORETICKÉ VÝCHODISKÁ SKÚMANIA FINANČNEJ SITUÁCIE ODVETVIA UBYTOVACÍCH A STRAVOVACÍCH SLUŽIEB

Skúmanie finančnej situácie je predmetom finančnej analýzy. V súčasnosti sa už žiadny podnik nezaobíde bez skúmania svojej finančnej situácie a jej vývoja, bez analýzy vplyvov, ktoré ohrozujú jeho finančnú stabilitu. Finančná situácia jednotlivých podnikov sa premieta do finančnej situácie celého odvetvia. Mnohé podniky cestovného ruchu patriace do odvetvia ubytovacích a stravovacích služieb nevenujú dostatočnú pozornosť sledovaniu činiteľov vplývajúcich na ich stabilitu. Sústreďujú sa iba na dosahovanie primárneho ekonomického cieľa – zisku, výsledku hospodárskej činnosti, problémy v iných oblastiach si pritom nevšímajú. Zisk je určite jedným z hlavných cieľov podnikateľskej činnosti, ale okrem neho by mali podnikatelia sledovať aj ďalšie hodnoty, ktorými sú peňažné toky a výsledný cash flow, ako aj návratnosť investovaného kapitálu. Najčastejšie používanou metódou finančnej analýzy v teórii a praxi je analýza pomocou finančných pomerových ukazovateľov. Vyhodnocovať finančné pomerové ukazovatele pri finančnej analýze podnikov cestovného ruchu odporúčajú viacerí autori (Lawder, 1989; Malk a Schmidgall, 1993; Vogel, 2001; Hales, 2005; Kim, 2006; Sládek, 2006; Lesáková, 2007; Gúčík, 2015; Zalai, 2016), ukazovatele sa využívajú aj pri finančnej analýze odvetvia. Existuje rozsiahly súbor ukazovateľov likvidity, aktivity, zadlženosti, rentability a trhovej hodnoty. Uvedené ukazovatele spolu úzko súvisia a vplývajú na finančnú situáciu podniku a odvetvia ako celku.

1.1. Vymedzenie odvetvia ubytovacích a stravovacích služieb

Cestovný ruch má prierezoý charakter, nie je organizačne zjednoteným odvetvím. Z hľadiska národného hospodárstva predstavuje sektor, ktorý integruje viaceré odvetvia poskytujúce služby. „Cestovného ruchu sa týkajú viaceré ekonomické činnosti, ktorých výstupy predstavujú produkty charakteristické pre cestovný ruch, ktoré